

ВІДГУК
офіційного опонента, доктора медичних наук, професора
Волкова Володимира Івановича
на дисертаційну роботу Ілюшиної Ганни Ярославівни
«Особливості метаболічного синдрому у жінок в клімактеричному
періоді: підходи до діагностики та шляхи медикаментозної корекції»,
яка подана до офіційного захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата медичних наук
за спеціальністю 14.01.11 – кардіологія.

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими
програмами

Загальновідомо, що менопауза є переломним моментом в житті жінки і торкається всіх сфер життя, визначаючи стан її здоров'я в більш зрілому віці. У великій кількості досліджень доведено, що імовірність розвитку серцево-судинного захворювання (ССЗ), особливо ішемічної хвороби серця (ІХС) у жінок в постменопаузі значно зростає. При цьому такі шкали як SCORE, PROCAM, FRAMINGHAM та інші не вважають менопаузу окремим чинником, що впливає на величину серцево-судинного ризику. На відміну від чоловіків у жінок частіше виявляються множинні фактори ризику ССЗ, такі як: вісцеральне ожиріння, інсульнорезистентність (IP), порушення толерантності до глюкози, гіперглікемія, атерогенна дисліпідемія, артеріальна гіpertenzія. Всі ці прояви є складовими компонентами метаболічного синдрому (МС), а пусковим фактором у розвитку цього комплексу взаємопов'язаних порушень є безпосередній дефіцит естрогенів, що призводить до розвитку так званого менопаузального варіанту метаболічного синдрому. Незважаючи на те, що доведена можливість негативного впливу хірургічної менопаузи та ранньої фізіологічної менопаузи на соматичний статус жінки, до теперішнього часу не розроблена єдина тактика корекції серцево-судинних факторів ризику у

даного контингенту хворих. Саме тому дисертаційна робота Ілюшиної Г.Я. «Особливості метаболічного синдрому у жінок в клімактеричному періоді: підходи до діагностики та шляхи медикаментозної корекції» є особливо актуальну, оскільки в ній досліджено можливість верифікації та корекції серцево-судинного ризику у жінок репродуктивного віку з гіпертонічною хворобою та метаболічним синдромом на тлі постхіургічної та ранньої фізіологічної менопаузи.

Дисертаційна робота виконана в Державній установі «Національний науковий центр «Інститут кардіології імені академіка М.Д. Стражеска» Національної академії медичних наук України в межах наукових тем «Оцінити вплив прозапальних і метаболічних факторів ризику серцево-судинних захворювань на перебіг гіпертонічної хвороби на основі даних тривалого спостереження з метою удосконалення її вторинної профілактики» (№ 0113U000067) та « Вивчити гендерні особливості формування кардіоваскулярного ризику для оптимізації заходів первинної і вторинної профілактики артеріальної гіпертензії та IXC» 2014–2016 pp. (№ 0114U000023).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

В дисертаційній роботі Ілюшиної Г.Я. чітко визначена проблема, ясно сформульовані ціль та завдання проведеного дослідження. Основою науково-дослідної роботи є два фрагменти дослідження , з яких перший включає субаналіз жіночої когорти популяційного дослідження в місті Дніпропетровськ , а другий – дані стаціонарних обстежень 112 пацієнток з гіпертонічною хворобою та метаболічним синдромом на тлі постхіургічної та ранньої фізіологічної менопаузи, які були ретельно відібрані та розподілені в три групи співставні за віком. Мета дослідження полягала саме у розробці шляхів оптимізації оцінки серцево-судинного ризику та медикаментозної корекції метаболічного синдрому у жінок з гіпертонічною

хворобою на тлі постхіургічної та ранньої фізіологічної менопаузи. Усі досліджувані для цього були комплексно обстежені на сучасному технічному рівні та отримували лікування згідно міжнародних та національних рекомендацій. Була проведена детальна стратифікація серцево-судинного ризику за допомогою європейських та американських шкал. За допомогою сучасних програм статистичної обробки даних Microsoft Office Excel та SPSS v.17.0. було забезпечене високий рівень обґрунтованості результатів.

Отримані дані представлені здобувачем у наукових положеннях, висновках, практичних рекомендаціях, які цілком відповідають поставленій меті і завданням, є обґрутованими та достовірними, відповідають встановленим вимогам.

Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше було досліджено взаємозв'язок між основними факторами серцево-судинного та кардіометаболічного ризику і менопаузальним статусом на популяційному рівні.

Вперше прослідковані та виділені основні предиктори формування ранньої маніфестації кардіальної патології та проаналізовані ранні маркери атеросклеротичного ураження у пацієнток з артеріальною гіпертензією та метаболічним синдромом на тлі постхіургічної та ранньої фізіологічної менопаузи , деталізовані покази та сприятливий вплив сучасної низькодозової менопаузальної гормональної терапії в межах «терапевтичного вікна можливостей».

Детально простежено багатограничний терапевтичний вплив антигіпертензивного препарату центральної дії – моксонідину у хворих з артеріальною гіпертензією та метаболічним синдромом на тлі постхіургічної та ранньої фізіологічної менопаузи, за рахунок призначення якого стабілізується інсульнічутливість тканин у обстежених пацієнтів.

Практичне значення одержаних результатів.

Проведене в дисертаційній роботі співставлення результатів використання стандартних європейських та міжнародних шкал оцінки серцево-судинного та кардіометаболічного ризиків дозволило сконцентрувати увагу і підкреслити пріоритетне значення для використання закладами охорони здоров'я шкали SCORE з урахуванням результатів УЗД сонних артерій, яка дозволяє оптимально виділити когорту пацієнтів високого та дуже високого ризику та провести своєчасний моніторинг їх лікування гормональною терапією.

Результати аналізу застосування моксонідіну у хворих репродуктивного віку з гіпертонічною хворобою та метаболічним синдромом на тлі постхіургічної та ранньої фізіологічної менопаузи дозволила автору запропонувати широке використання даної розробки не тільки з метою скоригувати артеріальний тиск, а і скомпенсувати кардіометаболічні порушення за рахунок усунення інсульнорезистентності. Розробка захищена Патентом України на корисну модель № u200503723 від 15.11.05.

Оцінка обсягу та структури дисертації

Дисертація та автoreферат викладені чіткою українською мовою, за своїм обсягом та структурою відповідають вимогам Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника щодо кандидатських дисертацій за фахом 14.01.11 – кардіологія.

За обсягом повний текст дисертаційної роботи становить 178 сторінок. Ілюстративний матеріал представлений у вигляді 24 таблиць та 10 малюнків. Дисертація складається зі вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, чотирьох розділів результатів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій та списку використаних літературних джерел, як

вітчизняних так і зарубіжних авторів. Зміст дисертаційної роботи добре продуманий, логічний та доступний до сприйняття, зауважень не викликає.

У вступі здобувач чітко окреслює актуальність проблеми, визначає мету, завдання, методи дослідження, відображає наукову новизну та практичну значимість одержаних даних.

В огляді літератури приводяться дані, за характером подачі та висвітлення котрих, стає зрозумілою позиція дисертанта з розглянутих питань та наукова сутність проблеми. Проведений аналіз бібліографічних даних вказує на актуальність обраної теми науково-дослідної роботи, з посиланнями на результати сучасних міжнародних досліджень. Викладення матеріалу в цьому розділі є послідовним, логічним зі збереженням провідної думки.

Немає зауважень також до другого розділу роботи «Матеріали та методи дослідження», в якому детально описується об'єкт дисертаційного дослідження, характеристика хворих з їх розподілом на групи; ретельно описані клініко-інструментальні методи, використані в дисертаційній роботі. Всі методики стандартизовані. Статистична обробка отриманих даних виконана на сучасному рівні з використанням пакету прикладних програм.

У подальших розділах виклад власного матеріалу та результатів дослідження проводиться за єдиним принципом та послідовно. Зокрема, в третьому розділі розглядаються результати популяційного етапу щодо поширеності основних факторів серцево-судинного ризику та ризику виникнення цукрового діабету в залежності від менопаузи та у вікових групах.

У четвертому розділі проведено детальний аналіз відхилень артеріального тиску, в тому числі за даними добового моніторингу артеріального тиску у обстежених хворих репродуктивного віку з гіпертонічною хворобою та метаболічним синдромом після оперативного

втручання та у стані ранньої фізіологічної менопаузи, а також розподіл сформованих зрушень у геометрії міокарду лівого шлуночка.

У п'ятому розділі дана характеристика порушенням ліпідного та вуглеводного обмінів у обстежених груп хворих. Проаналізовані ранні маркери атеросклеротичного ураження на прикладі товщини комплекса інтима-медіа сонних артерій та атеросклеротичних бляшок в них.

В шостому розділі подано аналіз усього спектру європейських та міжнародних шкал оцінки серцево-судинного та кардіометаболічного ризиків, а також надані унікальні результати щодо використання шкали SCORE з урахуванням УЗД каротидних артерій. Саме цьому варіанту обрахунку серцево-судинного ризику слід надавати перевагу, як витікає із отриманих автором результатів, для упередження ранньої маніфестації IХС.

Всі результати дослідження у вказаних розділах чітко викладені, переконливо обґрунтовані та підсумовані. Дисертація є новим поглядом на актуальну наукову проблему. Дисертантом сформульовано 6 висновків та 3 практичні рекомендації, які повністю висвітлюють відповіді на поставлені мету та задачі роботи. Автореферат відповідає основному змісту дисертації.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Результати дослідження було викладено у 5 статтях в спеціалізованих наукових виданнях, що внесені до переліку фахових видань, публікація в яких, зараховується до основних публікацій за темою дисертації та 11 тезах, з них у зарубіжних виданнях – 7. Отримано 1 патент України на винахід за результатами проведеного дослідження.

Недоліки, зауваження і побажання.

Не виникло суттєвих зауважень до друкованих праць, дисертаційної роботи та автореферату здобувача.

В процесі рецензування роботи до дисертанта виникли наступні запитання:

1. Чим ви пояснюєте таку ранню маніфестацію атеросклеротичного ураження у обстежених жінок репродуктивного віку і який вигляд мали атеросклеротичні бляшки в сонних артеріях у обстежених хворих?
2. Чи не вважаєте ви за потрібне рекомендувати проведення обов'язкового спільного протоколу обстеження у кардіолога і гінеколога перед призначенням менопаузальної гормональної терапії, та якими мають бути вимоги до контролю за гормональною терапією на етапах спостереження за хворими?

***Висновок щодо відповідності дисертаційної роботи вимогам,
які пред'являються до дисертацій на здобуття
наукового ступеня кандидата медичних наук***

За актуальністю теми, обсягом, методичним рівнем і якістю проведеного дослідження, що мають значне теоретичне і практичне значення, дисертація Ілюшиної Г.Я. «Особливості метаболічного синдрому у жінок в клімактеричному періоді: підходи до діагностики та шляхи медикаментозної корекції», подана на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.11 – «кардіологія», є закінченою науковою роботою, яка містить вирішення науково-практичної задачі - покращенню оцінки серцево-судинного та кардіометаболічного ризику та упередженню розвитку фатальних серцево-судинних ускладнень шляхом вибору оптимальної терапії у жінок з гіпертонічною хворобою на фоні постхіургічної та ранньої фізіологічної менопаузи.

Дисертаційна робота за актуальністю, науково-методичним підходом, обсягом досліджень та аргументованістю отриманих результатів, науковою новизною і практичною значимістю відповідає вимогам до дисертаційних

робіт пункту 11 Постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» щодо кандидатських дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.11 – «кардіологія», а дисертант Ілюшина Г.Я. заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук.

Провідний науковий співробітник
відділу атеросклерозу та ІХС
ДУ «Національний інститут терапії
ім. Л.Т. Малої, НАМН України», Харків,
доктор медичних наук, професор,

Волков
В.І.Волков

